

DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU

1986

SUR OLAYLARI

İNCELEME RAPORU

11 Eylül 2015

**DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU**

OLAY

Diyarbakır'ın Sur ilçesine bağlı Hasırlı mahallesinde Kurşunlu Camii civarında 06 Eylül 2015 tarihinde, Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) mensuplarınca polis ekiplerine yönelik roketli saldırı gerçekleştirildi. Saldırıda 2 Özel Harekat Polis yaşamını yitirmiş, 3 polis memuru ise yaralanmıştır.

Saldırının ardından Diyarbakır Valiliği tarafından Diyarbakır İli Merkez Sur ilçesinde Saat 06.00 itibariyle sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, yasağı takip eden saatler içerisinde de zırhlı polis araçları ve Özel Harekat Timlerinin katılımı ile hava destekli bir operasyon yapılmıştır. Operasyonun gerçekleştiği süre içerisinde elektrik, su ve mobil şebekelerde kesintiler yapılmıştır.

İlçede devam eden çatışmalar sırasında güvenlik güçleri tarafından çevreye rast gele, kimi zaman ise hedef gözeterek ağır silahlarla ateş açıldığı, açılan ateş sonucu sivil yurttaşların yaralandığı, ev ve iş yerlerinin tahrip edildiği iddia edilmiştir.

HEYETİN OLUŞUMU VE AMACI

Polis operasyonunun gerçekleştiği sırada sivil yurttaşlara yönelik meydana geldiği iddia edilen insan hakları ihlallerini yerinde tespit etmek, kanaat oluşturmak ve raporlamak amacıyla, İnsan Hakları Derneği (İHD), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) ve **Diyarbakır Tabip Odası** tarafından bir heyet oluşturulmuştur. Heyet Üyeleri, 08 Eylül 2015 tarihinde olayların yaşandığı Diyarbakır Merkez Sur ilçesine gitmiş ve inceleme çalışmalarında bulunmuştur.

Heyet içerisinde yer alan Sivil Toplum Örgütü ve Meslek Odaları:

- İHD MYK Üyesi **Gamze Yalçın**
- İHD MYK Üyesi **Gülistan Yalçındağ Gencel**
- İHD MYK Üyesi **Muhterem Süren**
- İHD Diyarbakır Şube Yöneticisi **Havva Aslan**
- Diyarbakır Tabip Odası Başkanı **Cengiz Günay**
- TİHV Diyarbakır Temsilcilik Başvuru Hekimi **M. Zeki Parlak**
- TİHV Diyarbakır Temsilcilik çalışanı **Semra Güler**

İlçe merkezinde incelemelerde bulunan heyet üyeleri, polis operasyonunun ardından kentte meydana gelen tahribata ilişkin izlenimlerde bulunmuş, operasyon sırasında can ve mal tehdidi ile karşılaşan yurttaşlar ve görgü tanıkları ile görüşmelerde bulunmuştur.

**DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU**

OLAYLARDA YAŞANAN CAN KAYBI VE YARALANANLAR

*YDGH mensuplarınca polis ekiplerine yönelik gerçekleşen roketatarlı saldırı sonucu, Mustafa Turanlı (30) ile Muzaffer Can Ersoy isimli polis memurları yaşamını yitirmiş, 3 polis memuru ise yaralanmıştır. İlçede gerçekleşen polis operasyonu sırasında çıkan çatışmalarda, 5 polis memuru daha yaralanmıştır.

*Polis operasyonu sırasında, ilçede haber takibinde bulunan JINHA Diyarbakır Muhabiri Şehriban Aslan, seken kurşunların kendisine isabet etmesi nedeniyle hafif şekilde yaralandı. Aslan'ın yanında bulunan ve ismi genç ise, koluna isabet eden mermi nedeniyle yaralandı. Her iki yurttaşın polisin açtığı ateş sonucu yaralandığı iddia edildi.

*Polis operasyonu sırasında, İlçeye bağlı Hasırlı Mahallesinde ikamet eden ve evinin önünde bulunduğu sırada Abdullah Erdem (25) isimli yurttaş, polis tarafından açılan ateş sonucu her iki ayağına isabet eden kurşunlar nedeniyle ağır şekilde yaralandı.

*Polis operasyonu sırasında, E.G. isimli bir çocuk, karnına isabet eden kurşunlar nedeniyle ağır şekilde yaralandı.

* Polis operasyonu sırasında, evinin önünde bulunan Saliha Opçin isimli kadın, polisin açtığı ateş sonucu bacağına isabet eden kurşun nedeniyle yaralandı.

HEYETİMİZ TARAFINDAN OLAYLARDA HAK İHLALİNE MARUZ KALAN VE OLAYLARA TANIK OLAN YURTTAŞLARLA YAPTIĞI GÖRÜŞMELER

Hüseyin Keskin

Olay günü Fatih Paşa Mahallesi Hacı Mahmut Sokakta silah sesleri geldi. Sabah namazından sonra sesler gelmeye başladı. Tahminen 3-4 araba dolusu özel hareket polisi vardı. Mahalleye polislerin geldiğini gördük. Etrafa rastgele ateş açmaya başladılar. Evleri taradılar, rastgele her yere ateş ettiler, şuan duvarlarda gördüğümüz izlerin hepsi rastgele ateş sonucu oluşmuş izlerdir. Karşı tarafta polisle çatışan birileri var mıydı? bilmiyorum. Polisler evlere girmedi ama rastgele ateş ediyorlardı. Komşularımın evine ve taziye evine. Özgür Yurttaş derneğini yaktılar. Dernekteki birçok gıdayı ateşe verdiler. Yaralananlar oldu. Onları da kendi imkanlarımız ile hastaneye götürdük. Birçoğumuzun evi hasar gördü ve çocuklar çok korktu. Bazı yerlerde yangın çıktı ve itfaiyenin sokaklara girişine izin vermediler. Çatışma artıkları olan mermilerin sayısını şuan hatırlayamıyorum. Çünkü yüzlerce hatta binlerce mermi çekirdiği etraftaydı. Olaylarda yaralanan komşularımız da oldu. Ancak ambulans olay yerine girmedi. Halk kendi imkânları ile yaralıları hastaneye taşıdı. Bu olaydan sonra birçok kişi evini bırakıp gitmek zorunda kaldı. Bizim doğup büyüdüğümüz yer burası ve burdan çıkmak istemiyoruz.

DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU

S.A.

Sur içinde meydana gelen olaylar nedeni ile hiçbirimizin can güvenliği kalmadığı için, 6 Eylül öncesinde ailemin yanına gitmeye karar verdim. Ancak 6 Eylül günü yani sokağa çıkma yasağının ilan edildiği gün, ben evimde değildim. Ancak şu an sizin de gördüğünüz gibi, o gün meydana gelen olaylarda evimin tüm camları kırılmış olup, şuan kullanılamaz hale gelmiştir. Buradaki tüm insanlar bu olaylar nedeni ile evlerini boşaltmak zorunda kalıyorlar. Çünkü hiçbir şekilde can güvenliğimiz yok. Bizlere yardım etmenizi ve bu olayların durmasını istiyoruz.

Olayın mağduru olan S.A'nın evinde yapılan incelemede, evin tüm pencerelerinin kırık olduğu, cam parçalarının hala evin içinde ve binanın merdivenlerinde bulunduğu, evin şuan ev sahibi tarafından terke edildiği, ev sahibi S.A ve çocuklarının, S.A'nın ailesinin evinde kaldıkları S.A tarafından heyetimize beyan edilmiştir.

Mehmet Yüksel

3 gün önce gençler gelip 'kahveyi kapatın, polisler geliyor, ellerinde silahlar var' dedi. Ben de kahveyi kapattım. Birden silah sesleri ve çatışma başladı. Büyük silah seslerine benziyordu. Sanırım roket atıldı. Çünkü evin duvarları patladı, çocuklar çok etkilendi. Polislerin elinde uzun namlulu silahlar vardı. Biz barıştan yanayız, biz kardeşiz, Çanakkale'de birlikte savaştık. Şu an sakin ama akşam ne olacak hiç bilemiyoruz. Tayyip Erdoğan iki kelime söylese bu silahlar susar. Ailem evde kalamıyor. Kimse savaş ve çatışma istemiyor.

S. (45) – Hasırlı Mahallesi esnafı

Babam ve kardeşim de bu mahallede oturuyor. Ben esnaflık yaparak geçimimi sağlıyorum. Cumartesi sabahı birden silah sesleri geldi. 3 gün dükkanı kapalı tuttuk. Elektrik ve su ile telefon hatları kesildi. Ev telefon hatları daha bugün geldi. Asker de gerilla da bizim çocuklarımız. Her tarafa rastgele ateş açıldı. Biz savaş istemiyoruz. Mahallemize giriş-çıkış izni vermedi emniyet yetkilileri. Araçlar gelemediği için çöpler hep böyle ortalıkta kaldı. Yakında çocuklar hastalanmaya başlar. Sokağa giriş-çıkışlara izin versinler, bu çöpleri de temizlesinler.

İsmi vermek istemeyen bir yurttaş

Saat 07-7.30 gibi çatışma başlamadan önce ben, annem ve babam evdeydik. Annem mutfağa gidip bize kavun kesecekti. Sesler gelince kötü bir çatışma olacağını anlayıp annemi mutfaktan çıkardım. Sonra 10-15 dk. Geçti, roket sesi geldi, patlama oldu. Eve roket geldi sandık. Patlama bittikten sonra annem mutfağa gitti. Gelin 'mutfağın haline bakın' dedi. Mutfağa girdiğimizde camlarımızın kırıldığını gördük. Evimize mermiler gelmişti. Biz

**DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU**

korkudan kilere saklanmıştık. O sırada başımız bile çıkaramıyorduk. Çatışma 07.30 gibi başladı. 14.00-15.00 a kadar devam etti.

Mülkiye isimli kadın – Güvenlik nedeniyle soy isminin vermek istemedi

Olay anında evdeydim. Benim iki çocuğum var. Üst kattaki komşumun da 2 çocuğu var. Onlar da olay anında bizdeydi. Önceki gün evde yatıyorduk. Camlar birden patladı ve üstümüze geldi. Üst katımıza da sanırım roket isabet etti. O yüzden çok korkuyorduk, çıkıp bakamadık. Çatışma gün boyu iki taraflı sürdü. O yüzden çıkıp bakamadık.

Z.S. – Mülkiye isimli kadının üst komşusu

Sabah 6 gibi anons yapıldı. Sokağa çıkma yasağı var denildi. Biz evimize girdik. Ondan sonra çok şiddetli bir patlama oldu. Çok şiddetliydi, bizim eve kadar parçalar geldi. Karşı komşumuzun evine roket gibi bir şey geldi. Duvarı delip evine girdi. Biz çocuklarımız alıp bodruma gittik. 7 saat boyunca çatışma devam etti. Biz de aç susuz bodrumda kalmak zorunda kaldık. Çocuklarımız çok korktu, psikolojileri bozuldu. Olay devam ederken kapımız açık kalmış olacak ki, polisler birden eve girdi, bize silah doğrulttu, çok korktuk.

Saliha Opçin – Olayda sol bacağından yaralanan kadın

Ben kapımın önündeydim. Kurşun gelip bana değdi. Ben, evimin kapı aralığındaydım. Polisler bana dışarıdan ateş etti. Kurşun sol yanına isabet etti. Komşularım beni hastaneye yetiştirdiler. Ancak bacağımdaki kurşunu çıkarmadan hastane beni taburcu edip eve gönderdi. Kurşun halen bacağımda çıkarılmış değil. Evde pansuman yapma imkanımız da yok. Olaylar olduğu için çıkamıyoruz. Olaylardan kaynaklı tedavimi bile yaptırılmıyorum.

HEYETİN İZLENİMLERİ

Heyetimiz, Hasırlı ve Fatihpaşa mahalleleri başta olmak üzere Sur ilçesinde bulunan birçok mahallenin, adeta savaş alanı andıran bir görüntü içerisinde olduğunu izlenimini edinmiştir. Sokak giriş-çıkışlarında siperlerin oluşturulduğunu, sokak giriş-çıkışlarının perdelerle kapatıldığını, ev ve işyerlerinin tamamına yakınının olaylardan zarar gördüğünü, birçoğunun şuan oturulamaz halde olduğunu, çatışmada kullanılan mermi ve artıklar ile mühimmat parçalarının halen de isabet eden ev ve işyerlerinin içinde bulunduğunu gözlemlenmiştir.

Ayrıca Dört ayaklı minarenin ilerisinde bulunan Surp Giragos Ermeni Kilisesinin de çıkan olaylarda zarar gördüğünü, camlarının kırıldığını, tabelasında kurşun izi (kurşun tabelaya daha önce gerçekleşen bir olayda isabet ettiği bilgisi edinilmiştir) bulunduğunu tespit etmiştir.

Heyetin yapmış olduğu ilk incelemelerde, dört ayaklı minarenin arka tarafında bulunan Köprülü Sokak ile Yeni Kapının birleştiği yerde, büyük bir çukur oluştuğunu gözlemlenmiştir. Civarda bulunan yurttaşlara nasıl oluştuğu ile ilgili sorulan soru üzerine, ilgili yerde bir patlamanın meydana geldiği ve meydana gelen patlama neticesinde birçok ev ve işyerinin hasar gördüğü yönünde bilgi edinilmiştir.

DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU

Fatih Paşa Mahallesi Yeni Kapı Sokakta bulunan ve yukarıda kendisin yapılan görüşmede anlatımlarına yer verilen Z.S. isimli yurttaşın, komşusunun evinde isabet edip kendi evinde bulunan mühimmat parçasının, evin banyo duvarını deldiğini, evde tahribat yarattığı heyet tarafından görülmüştür. Söz konusu mühimmat parçasının ağır silahlara ait olabileceği şüphesi oluşmuş ve heyet tarafından söz mühimmat parçası tutanakla teslim alınmıştır.

(Heyetimiz tarafından Z.S. isimli yurttaştan tutanak ile alınan ve savcılığa teslim edilecek olan MS ibareli ilgili mühimmat parçası 30 cm civarında, bakır renkli bir nesnedir.)

TESPİT VE KANAATLER

1. Diyarbakır ili Merkez Sur ilçesine bağlı Hasırlı mahallesi Kurşunlu Camii civarında 06 Eylül 2015 tarihinde, Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi (YDG-H) mensuplarınca polis ekiplerine yönelik roketli saldırı gerçekleştirilmiş, saldırı sonucu 2 Özel Harekat Polis yaşamını yitirmiş, 3 polis memuru ise yaralanmıştır. Polis ekiplerine yönelik gerçekleşen saldırının ardından, Diyarbakır Valiliği tarafından Merkez Sur ilçesinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Sokağa çıkma yasağını takip eden saatler içerisinde ilçe merkezinde, elektrik, su ve mobil telefon şebekelerinde kesinti yapılmış, zırhlı polis araçları ve Özel Harekat Timlerinin katılımıyla hava destekli bir operasyon gerçekleştirilmiştir.
2. Operasyonun gerçekleştiği alanın bir sivil yerleşim alanı olması bakımından, operasyon hazırlıklarının sivil yurttaşların can ve mal güvenliğini dikkate alacak şekilde organize edilmediği, aksine operasyona iştirak eden güvenlik güçlerinin can ve mal güvenliğini tehdit edecek şekilde hareket ettiği ve sivil yurttaşları hedef gözeterek yaraladığı tanık beyanları ile tespit edilmiştir. Operasyon sırasında 1'i gazeteci 5 sivil yurttaş, isabet eden kurşunlar nedeniyle yaralanmıştır.
3. Operasyon sırasında birçok yurttaşın ev ve işyerinin zarar gördüğü, birçok vatandaşın can ve mal güvenliklerinin bulunmaması nedeni ile evlerini ve işyerlerini terk ederek ilçe dışına çıkmak zorunda bırakıldığı, tanık beyanları ile tespit edilmiştir.
4. Güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu yaralanan yurttaşların, can güvenliğinin bulunmaması nedeniyle sağlık hizmetine erişim hakkından mahrum bırakıldığı, yurttaşların evlerde tedavi gördüğü veya çevrede bulunan halk tarafından zor şartlar altında hastaneye yetiştirildiği, tanık beyanları ile tespit edilmiştir. Sağlık hizmetine erişim hakkının sokağa çıkma yasağı, sıkıyönetim veya OHAL ilanında dahi ayırım gözetmeksizin kullanılması gerektiğini, ambulans, itfaiye ve belediyeye ait araçların halka hizmet vermekle yükümlü olduklarını, sağlık hizmetine erişim hakkının engellenemeyeceğini, heyet olarak ilgili mülki amirlere hatırlatmak istiyoruz.
5. Heyetimiz tarafından, operasyon sırasında güvenlik güçlerinin, suçlu- şüpheli- masum ayırımı yapmaksızın çevreye rast gele ateş açması ve sivil yurttaşları hedef gözeterek vurması fiilinin, iç güvenlik paketi ile yürürlüğe giren yasaların güvenlik güçlerine ve mülki amirlere tanınan yeni yetkilerin bir sonucu olarak sirayet ettiği kanaatine ulaşılmıştır.

DİYARBAKIR MERKEZ SUR İLÇESİNDE
06.09.2015 TARİHİNDE MEYDANA GELEN HAK İHLALLERİ
İNCELEME RAPORU

ÖNERİLER

1. Heyetimiz, olayların gerçekleşme sebebi ve oluş şekline bakmaksızın, sivilleri hedef alan ve yaşam hakkı ihlali başta olmak üzere ağır insan hakları ihlaline neden olan saldırıları kınamaktadır. Olayların bütün boyutları ile açığa çıkartılması amacıyla etkin bir soruşturma başlatılmasını talep etmektedir.
2. Heyetimiz, operasyon sırasında ve sonrasında güvenlik güçlerinin sivil yurttaşların can ve mal güvenliğini tehdit eden uygulamaları ile ilgili adli ve idari soruşturmaların derhal başlatılması ve bu soruşturmalar süresince ilgili personel ve amirlerinin açığa alınmasını önermektedir. Birçok eve isabet eden mühimmat parçalarının halen bile olay mahallinde bulunduğu ve olayı soruşturmakla yükümlü olan savcılıklarca derhal delillerin toplanması gerektiğini önemle vurgulamaktadır.
3. Yapılan operasyonlar neticesinde heyetimizce yapılan gözlem ve incelemelerde, kişilerin konutlarında ciddi tahribatlar olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan operasyon neticesinde kişilerin mülkiyetlerine ciddi zararlar verilerek Anayasanın 35. maddesi ihlal edilmiştir. Bu çerçevede kişilerin mülkiyet hakkına getirilen bu zararların derhal karşılanması gerekmektedir. Diyarbakır Valiliği tarafından bir zarar tespit komisyonu oluşturularak, olaylar sırasında yurttaşların yaşadığı maddi ve manevi mağduriyetleri karşılanmalıdır.
4. Operasyon sırasında meydana gelen olaylar nedeniyle Surp Giragos Ermeni Kilisesinin camlarının kırıldığı ve daha önceki olaylar sırasında tabelasına kurşun isabet ettiği görülmüştür. Heyetimiz camii, cemevi, kilise, sinagog gibi ibadethanelerin ve tarihi yapıların, devlet koruması altında olduğunu hatırlatarak, yetkilileri güvenlik önlemleri almaya davet etmektedir.
5. Heyetimiz, operasyonlar sırasında elektrik, su ve mobil şebekelerinde gerçekleştirilen kesintilerin yurttaşların iletişim haklarına getirilen bir kısıtlama ve hak ihlali olduğu kanaatindedir. Kesintilerin hangi gerekçeyle hangi kurumun talimatı ile yapıldığı ve ilgili kurumların bu konudaki tasarruf yetkisini ne şekilde kullandığını kamuoyuna bir an önce açıklanmasını talep etmektedir.
6. Heyetimiz, incelemede bulunduğu mahallelerde çöp birikintilerinin olası sağlık sorunlarına yol açabilecek bir mahiyet taşıdığını gözlemlemiştir. Heyetimiz, operasyon ve güvenlik gerekçesiyle çöplerin toplanamadığına ilişkin edindiği tanık beyanlarının dikkate alınmasını önermektedir.
7. Heyetimiz genel olarak çatışmalı süreç ile birlikte meydana gelen yaşam hakkı ihlallerindeki artışa dikkat çekmektedir. Bu sebeple seçim hükümetini güvenlik politikalarından bir an önce vazgeçmeye ve taraflara da diyalog ve müzakereye dönülmesi çağrısında bulunmaktadır.